

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny
oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego
(druk nr 704)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Celem zasadniczym przedmiotowej nowelizacji przepisów Kodeksu karnego jest zaostrzenie odpowiedzialności karnej za przestępstwa wymierzone przeciwko wolności człowieka. W uzasadnieniu projektu ustawy podkreślony został szczególnie wysoki stopień społecznego niebezpieczeństwa, jakie niesie za sobą pozbawienie człowieka wolności oraz wzięcie go lub przetrzymywanie jako zakładnika. Godzi ono w jedno z podstawowych dóbr człowieka i prowadzić może do popełniania na jego szkodę innych poważnych przestępstw, nawet zabójstwa.

Zmianami objęte zostały przepisy Kodeksu karnego:

1. art. 189 - określającego przestępstwo pozbawieniu człowieka wolności,
 2. art. 252 - przewidującego odpowiedzialność karną za branie lub przetrzymywanie zakładnika celem zmuszenia innego podmiotu do określonego zachowania oraz
 3. art. 240, który penalizuje zachowanie polegające na niezawiadomieniu o przestępstwie.
- ad. 1. Zmiana art. 189 k.k. modyfikuje opis czynu typu kwalifikowanego, zawarty w dotychczasowym § 2. Dotychczas obowiązujący przepis przewidywał typ kwalifikowany przestępstwa pozbawienia wolności (alternatywnie) ze względu na czas jego trwania (powyżej 7 dni) lub sposób działania sprawcy (w postaci szczególnego udrženia). Nowa ustawa przewiduje dwa przepisy, z których każdy odrębnie określa i penalizuje opisane wyżej typy kwalifikowane przestępstwa pozbawienia wolności. Pozostały te same okoliczności kwalifikujące, jednak wyraźnie zróżnicowano sankcje karne.

Przestępstwo pozbawienia wolności powyżej 7 dni, zagrożone zostało karą pozbawienia wolności od roku do lat 10, natomiast przestępstwo pozbawienia wolności ze szczególnym udrženiem (bez względu na czas jego trwania) zagrożone zostało karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 – co skutkuje przekształceniem tego czynu z występku w zbrodnię.

ad. 2. Zmiana art. 240 k.k. jest związana z powyżej opisaną zmianą dotyczącą art. 189 k.k.;
poszerza ona katalog czynów objętych obowiązkiem zawiadomienia o przestępstwie
właśnie o czyny określone w art. 189 k.k.

ad. 3. Najistotniejszej przebudowie ulegają przepisy art. 252 Kodeksu karnego.

Ustawa stanowi, że wzięcie lub przetrzymywanie zakładnika będzie zbrodnią (kara pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3). W miejsce typu kwalifikowanego przez następstwo (śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu) wprowadzony zostaje typ kwalifikowany przez okoliczność charakteryzującą działanie sprawcy (znamień "szczególnego okrucieństwa"). Karą grożącą za popełnienie takiego czynu będzie kara pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo kara 25 lat pozbawienia wolności.

Mając na uwadze dobro pokrzywdzonego, a w szczególności zwiększenie szansy na jego uwolnienie i utrzymanie przy życiu, w art. 252 § 4 i 5 ustawa wprowadza system wymiaru kar mający na celu zmotywowanie sprawcy do odstąpienia od przestępstwa.

W zależności od jego postawy (dobrowolność odstąpienia lub jej brak) oraz czynu jakiego się dopuścił (rozdzielenie typu podstawowego z § 1 i typu kwalifikowanego przestępstwa z § 2) ustawa wskazuje na sposoby reagowania organów wymiaru sprawiedliwości:

art. 252 § 4	przestępstwo określone w art. 252 § 1: dobrowolne odstąpienie od zamiaru wymuszenia i zwolnienie zakładnika	sprawca nie podlega karze (postępowania nie wszczyna się, a wszczęte umarza, na podstawie art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k.)
art. 252 § 5	przestępstwo określone w art. 252 § 1: odstąpienie od zamiaru wymuszenia i zwolnienie zakładnika	sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może odstąpić od jej wymierzenia
art. 252 § 5	przestępstwo określone w art. 252 § 2: dobrowolne odstąpienie od zamiaru wymuszenia i zwolnienie zakładnika	sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może odstąpić od jej wymierzenia.

Zmiana Kodeksu postępowania karnego, zawarta w art. 2 ustawy, polega na usunięciu z katalogu występków należących do właściwości sądu okręgowego przestępstwa określonego w art. 252 k.k. Zmiana wynika z tego, że czyny wskazane w art. 252 § 1 i 2 stały się zbrodniami i jako takie już należą do właściwości sądu okręgowego na podstawie art. 25 § 1 pkt 1 k.p.k.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Przedłożona Senatowi ustawa została uchwalona przez Sejm w efekcie rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny oraz Kodeks postępowania karnego (druk nr 753)

Na 21 posiedzeniu Sejmu w dniu 4 września 2008 r., wobec odrzucenia wniosku o odrzucenie projektu ustawy w I czytaniu, projekt stał się przedmiotem prac sejmowej Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach. Prace nad ustawą toczyły się w ramach podkomisji nadzwyczajnej, która przedstawiła sprawozdanie w dniu 3 grudnia 2008 r., po odbyciu dwóch posiedzeń.

Komisja Nadzwyczajna do spraw zmian w kodyfikacjach, po posiedzeniu w dniu 19 lutego 2009 r. przedstawiła sprawozdanie. Zawierało ono wiele zmian, które polegały na:

- 1) ograniczeniu nowelizacji art. 189 Kodeksu karnego, jedynie do zwiększenia sankcji karnej o jeden stopień (zagrożenie karą pozbawienia wolności od roku do lat 10 na taką karę w wymiarze od 2 lat do lat 12),
- 2) rezygnacji z poszerzania obowiązku denuncjacji w art. 240 Kodeksu karnego o przestępstwo określone w art. 165;
- 3) rezygnacji z dokonania zmian w art. 252 Kodeksu karnego a co za tym idzie z nowelizacji przepisu Kodeksu postępowania karnego oraz z przepisu przejściowego.

Na etapie II czytania, które miało miejsce na 38 posiedzeniu w dniu 18 marca 2009 r. zgłoszono sześć poprawek.

Celem zmian w nich zaproponowanych było przywrócenie projektowi ustawy brzmienia przedłożenia, z wyjątkiem zmiany dotyczącej art. 240 k.k. w zakresie dotyczącym art. 165k.k. W dodatkowym sprawozdaniu Komisja Nadzwyczajna do spraw zmian w kodyfikacjach wniosowała o odrzucenie poprawek. Na posiedzeniu Sejmu w dniu 2 kwietnia 2009 r. projekt ustawy został ponownie skierowany do Komisji.

W III czytaniu Sejm przyjął wszystkie poprawki zgłoszone w II czytaniu.

Ustawa została uchwalona na tym samym, 53 posiedzeniu Sejmu, w dniu 5 listopada 2009 r.

Ustawa nie budzi zastrzeżeń legislacyjnych.

Beata Mandylis

Główny legislator